

ДО
ОБЩОТО СЪБРАНИЕ НА
НАКАЗАТЕЛНА КОЛЕГИЯ НА
ВЪРХОВНИЯ КАСАЦИОНЕН СЪД

И С К А Н Е

ОТ ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА ВЪРХОВНИЯ КАСАЦИОНЕН СЪД

на основание чл. 125, вр. чл. 124, ал. 1, т. 1, пр. 1

от Закона за съдебната власт

ОТНОСНО: Приемане на тълкувателно решение по повод необходимостта от отмяна на постановления на Пленума на Върховния съд (за периода 1953 г. – 1994 г.), които са изгубили своето значение.

УВАЖАЕМИ ВЪРХОВНИ СЪДИИ,

С оглед множеството изменения в Наказателния кодекс (обн., ДВ, бр. 26 от 22.04.1968 г.), изцяло приетия през 2006г. нов Наказателно-процесуален кодекс и последващите редица изменения и допълнения в него е необходима ревизия на постановените в периода 1953 г. – 1994 г. Постановления на Пленума на Върховния съд (ППВС).

Съгласно чл. 59 от Закона за устройството на съдилищата от 1976 г. (отм., ДВ, бр. 59 от 22.07.1994 г.) постановленията са задължителни за съдилищата и особените юрисдикции, както и за административните органи, актовете на които подлежат на съдебен надзор. Задължителният им характер означава, че им е придадена юридическа сила, приравнена на закон и че несъобразяването в конкретен съдебен акт с ППВС се приравнява на нарушение на закона /материален или процесуален/.

Поради законоустановения задължителен характер на тези тълкувателни актове на Върховния съд (ВС), за да се изключи прилагането им за в бъдеще е необходимо изрично произнасяне от Върховния

касационен съд (ВКС) /който орган като върховна съдебна инстанция има аналогични правомощия и функции както ВС/ за отмяна на съответното ППВС. Без изрично произнасяне по отношение на конкретно ППВС това постановление не следва да се прилага, ако законите, които тълкува са отменени или съществено изменени, или ако е постановен нов тълкувателен акт по отношение на същата /или идентична по съдържание норма/, съдържащ различно тълкуване.

На конкретна преценка подлежи всяко ППВС в наказателната материя, за да се направи извод дали същото продължава да действа или подлежи на отмяна. Но на първо място следва да се постави въпросът дали изричната отмяна следва да се извърши от Пленума на ВКС или от Общото събрание на Наказателната колегия (ОСНК), тъй като регламентът по устройствените закони е претърпял развитие.

Регламентът е променен с влизане в сила на ЗСВ от 1994 г. (обн., ДВ, бр. 59 от 22.07.1994 г., отм., ДВ, бр. 64 от 07.08.2007 г.) – в чл. 86 ал. 2 на ЗСВ е предвидено, че тълкувателните решения са задължителни за органите на съдебната и изпълнителната власт, а в сега действащия ЗСВ (обн., ДВ, бр. 64 от 7.08.2007 г., последни изм. и доп., ДВ, бр. 103 от 28.12.2017 г., в сила от 01.01.2018 г. и ДВ, бр. 7 от 19.01.2018 г.) – чл.130, ал. 2 гласи, че „тълкувателните решения и тълкувателните постановления са задължителни за органите на съдебната и изпълнителната власт, за органите на местното самоуправление, както и за всички органи, които издават административни актове.“. С оглед на това считам, че преценката за обявяване на стари ППВС или части от тях за изгубили сила, може да стане от Общото събрание на наказателната колегия посредством тълкувателно решение.

Необходима е тълкувателна дейност с оглед ревизия на следните Постановления на ПВС относно запазване на задължителната им сила или прогласяването им като частично/изцяло изгубили своето значение:

1. Постановление № 3 от 14.XII.1953 г. на Пленум на ВС, изм. с Постановление № 7/87 г. касае събирането на доказателства във връзка с личността на обвиняемия.

В т. 2 и т. 3 от ППВС се обсъждат процесуалните норми, уреждащи правомощията на съдията-докладчик и на въззивната инстанция, които към настоящия момент са с коренно различно съдържание, поради което следва да се извърши преценка с оглед необходимостта от запазване на задължителната сила или възприемането им като загубили сила, с изключение на т. 1 от ППВС. Последната се отнася до събирането на доказателства, касаещи личността на обвиняемия, която е актуална и понастоящем.

2. Постановление № 1 от 7.II.1955 г. на Пленума на ВС, изм. с Постановление № 7/87 г. - относно гражданския иск в наказателния процес.

Постановлението е прието при режима на отменен НПК от 1952 г. и макар сега действащият НПК да е възпроизвел принципните положения, касаещи предявяването на граждански иск в наказателния процес и неговото разглеждане, то уредбата не е идентична. Следва да се има предвид, че по въпросите за гражданския иск в наказателния процес е прието ТР №1/2013 г. на ОСНК на ВКС. Доколкото ППВС дава задължителни указания по отношение на приемане на граждански иск по финансов начет е необходимо да се съобрази, че действалият към момента на приемане на Постановлението законов регламент и сега действащият такъв (Закон за държавната финансова инспекция), коренно се различават, което е във връзка и с различните обществено-икономически отношения в страната.

По отношение на дадените указания за гражданския иск при финансов начет, приемането за разглеждане на граждански иск, произнасянето по него следва да се прецени необходимостта от приемането му за загубило сила или изричната му отмяна. Единствено възприетото, че „гражданският иск може да се приеме за съвместно разглеждане с наказателния процес само за вредите, които са последвали от деянието, предмет на обвинителния акт“ не е загубило сила, защото е с принципен характер и отговаря и на доктриналните разбирания.

3. Постановление № 3 от 30.IV.1955 г. на Пленума на ВС, изм. с Постановление № 9/1963 г. и с т. 19 на Постановление № 7/1987 г. - относно подготвителните действия в първоинстанционния съд.

Указанията, дадени в Постановлението, се отнасят до правилното приложение на разпоредбите в процесуалния закон, касаещи подготвителното съдебно заседание, регламентирано в отменения НПК от 1952 г. Такъв етап на наказателното производство няма по сега действащия НПК, поради което има необходимост от преценка с оглед възприемането му като загубило сила.

4. Постановление № 8 от 31.12.1956 г. на Пленума на ВС – относно кражбата.

Раздел I касае кражба на обществено имущество. Независимо, че актуалният НК не прави разлика между видовете собственост във връзка с кражбата, то принципните разрешения, дадени в постановлението в по-голямата си част не са загубили сила – те се отнасят до предмета на кражбата, изпълнителното деяние, формата на вина. Необходима е обаче преценка относно отмяната или запазването на следните точки от този раздел:

Т. 9 – касае „големи размери“ като квалифициращо обстоятелство, а този въпрос е решен от последваща задължителна практика - Тълкувателно решение № 1 от 30.10.1998 г. на ВКС по тълк. н. д. № 1/98 г., ОСНК.

Т. 10 – квалифициращото обстоятелство „вещ с особено голямо значение“. Такова квалифициращо обстоятелство не е предвидено в актуалния НК.

Т. 11 – указанията са във връзка с квалифициращото обстоятелство – „ако откраднатата вещ не е под постоянен надзор“. Разясненията в ППВС са свързани с действащата към онзи момент формулировка на квалифицирания състав, включваща изброяване на вещи. Посоченият стойностен критерий не намира основа в актуалните разпоредби.

Т. 13 – тълкува квалифицирания случай на кражба, когато тя е извършена от „организирана група“. Така формулирано квалифициращо обстоятелство не е предвидено в действащия НК.

Раздел II е обявен за загубил сила с ППВС № 3/1970 г.

Раздел III – Разпоредбата на чл. 108 от НК от 1951г. /отм./ визира същия състав на престъпление, както тази по чл. 216 от НК. Налице е различие в предмета – по отменения НК е имущество (държавно, кооперативно, или друго), а в актуалния НК предметът е конкретизиран като чужда движима или недвижима вещ. По-тежко квалифицираните състави са различни. Различна е формулировката при непредпазливо осъществяване на деянието. Следва да се извърши преценка с оглед отмяната на този раздел, с изключение на т. 38, в която е направено разграничение на повреждането и унищожаването от безстопанствеността, което е актуално към момента.

Раздел IV – Указанията в обсъжданото ППВС са по тълкуване на разпоредба, в която е формулиран състав на престъпление „палеж на обществено имущество“ и разграничаването ѝ от съставите на палежа като общоопасно престъпление. Тези указания не са съответни на действащите наказателно правни норми.

5. Постановление № 1/1958 г. на Пленума на ВС - относно наказанието "лишаване от права".

ППВС е издадено при действието на НК от 1951г. /отм./. Според отменения кодекс, лишаването от права е едно от предвидените в Наказателния кодекс наказания (чл. 22, т. 5 НК), което се заключава в лишаването на осъдения да се ползва за определен от съда срок от политически или отделни граждански права, посочени в чл. 28 НК.

Действащият НК е предвидил като отделни наказания лишаването от указанияте в чл. 36, т. 6 - 10 права. Всяко едно предвидено наказание лишаване от описаното в закона право, съставлява самостоятелно наказание, докато по отменения НК отделно наказание е „лишаване от права“, включващо различни ограничения в упражняване на изброените права. Самите права, които могат да са предмет на санкционни последици,

се различават в двата наказателни закона. Поради различията в двата регламента е необходима преценка с оглед прогласяването на ППВС за изгубило сила, с изключение на т. 2, касаеща „лишаване на подсъдимия от права да заема определена длъжност или професия“, която е актуална и понастоящем.

6. Постановление № 3 от 29.12.1958 г. на Пленум на ВС – относно статута на вещите лица.

В ППВС е указано, че вещото лице, назначено по делата от следствените, прокурорските и съдебните органи, не е длъжностно лице по смисъла на чл. 373 НК. В мотивите е посочено, че това не се отнася до щатните вещи лица, каквито са напр. графолозите, химиците и др. при Криминалния институт към МВР и те са длъжностни лица.

Понастоящем няма място за такъв въпрос и няма основание за даденото различно разрешаване на въпроса според това, дали се касае до „щатно вещо лице“.

Мотивите на Постановлението са в разрез с процесуалните правила в действащия НПК, в които е налице регламент на експертизата като способ за доказване. Това налага да се извърши преценка с оглед приемането му като изгубило сила.

7. Постановление № 6 от 29.XII.1958 г. на Пленума на ВС, допълнено с Постановление № 7 от 6.VII.1987 г., с което е добавена т. 2. – относно „кои лица не могат да участват в състава на съда, който разглежда делото.“

Разпоредбата на чл. 32, буква "а" НПК /отм./, е забранявала да участва в разглеждането на делото съдия или съдебен заседател, който се намира с някоя от страните в родство по сватовство до трета степен. В сега действащия НПК не е предвидено като основание за отвод родството по сватовство. Тълкуването в т. 2 от Постановлението също е безпредметно, тъй като в действащия НПК - §2 от ДР, е дадена легална дефиниция на понятието „близки роднини“. Необходимо е да се извърши преценка с оглед необходимостта от отмяната на ППВС.

8. Постановление № 3 от 1960 г. на Пленума на ВС по дело № 3/1960 г. – относно наказателната отговорност на непълнолетните лица.

С този тълкувателен акт ВС е направил разлика между хипотезите, когато извършеното деяние от непълнолетно лице не е престъпно поради малозначителност и когато то не е наказуемо поради непълнолетието на дееца, без да се заличава престъпния му характер.

Съдържанието на тълкуваната норма на чл. 11 от НК от 1951 г. сочи, че законодателят е имал предвид изключване на наказуемостта на деянието като характеристика на престъплението.

Съответната норма от сега действащия НК е чл. 9, ал. 2, от чието съдържание се извежда, че законодателят изключва обществената опасност

на деянието и то не съставлява престъпление поради липса на това основно качество.

Съпоставката на нормите води до извод, че и при двете се изключва престъпния характер на деянието, независимо, че основание за това е изключване на различни основни негови качества. Освен това, употребеното в НК от 1951г. понятие „маловажно“, в сега действащия НК е употребено в различен контекст, като маловажността не изключва престъпния характер на деянието, а обуславя прилагане на привилегирован състав, като е налице и легална дефиниция за „маловажен случай“ – чл. 93, т. 9 НК.

Другата тълкувана норма в обсъжданото ППВС е тази на чл. 10 от Закона за борба срещу детската престъпност (14.02.1958г., загл. изм. - изв., бр. 11 от 1961 г. в ЗБППМН). Възможността за прилагане на възпитателни мерки срещу непълнолетни извършители, актуално е регламентирана в НК, като предпоставките за това са идентични с посочената законова разпоредба, но закономото предвиждане е за прилагане на възпитателни мерки, предвидени в ЗБППМН, което е различно от тълкуваната норма.

В по-новата тълкувателна практика на ВС - Постановление № 6 от 30.X.1975 г., Пленум на ВС, изм. с Постановление № 7 от 6.VII.1987 г., в т. 2, са дадени задължителни указания по отношение на освобождаването от наказателна отговорност на непълнолетни по чл. 61, ал. 1 от НК. Това тълкуване не се припокрива с даденото в обсъжданото ППВС.

Необходима е преценка на ОСНК на ВКС дали следва да се прогласи отмяната на това ППВС, предвид променената правна уредба.

9. Постановление № 6 от 1.XII.1961 г. на Пленума на ВС /по н. д. № 6/61 г./ - относно по-нататъшното подобряване дейността на съдилищата в борбата с престъпността и относно определянето на наказанието.

Част от указанията са в унисон с политическите реалности, закрепени в Конституцията от 1947г. и поставят пред съдилищата задачи, свързани с борбата с престъпността на плоскостта на съществено различна от сегашната политическа система. Указанията, които се дават, или са общо пожелателни, или изискват от съда сътрудничество с други органи, което е в противоречие с разделението на властите, или касаят засилване на наказателната репресия при определени категории престъпления и определена категория извършители, като тези указания, макар и да не противоречат на закона, на практика ограничават вътрешното убеждение на решаващия съд. Поради това е необходима преценка с оглед изричната отмяна на точки: 1, 3, 4, 5, 6, 7, 8 и 9 от ППВС, с изключение на т. 2, с която е установено задължение при определяне на общо наказание съдилищата да се занимават с въпроса за неговото увеличаване.

10. Постановление № 7 от 28.11.1961 г. на Пленума на ВС /по дело № 8/1961г./ - относно обобщаване практиката на съдилищата

по транспортните злополуки, както и за наказанията по транспортните престъпления.

То е издадено въз основа на действащия тогава Наказателен кодекс от 1951г. Относимите разпоредби на този кодекс са поместени в Глава „Престъпления против личността“, разделите „Убийство“ и „Телесна повреда“, и в Глава „Престъпления по транспорта“.

Сега действащата уредба на престъпления по транспорта има своя цялостен регламент в Глава „Общопасни престъпления“, раздел „Престъпления по транспорта и съобщенията“.

Постановлението на ПВС е издадено в различна общественно-политическа среда, като независимо от прогласяването в Конституцията от 1947 г. на независимост на съдиите, принципът на разделение на властите не е прокаран решително, а и работата на съдилищата е била идеологически повлияна и в унисон с решенията на конгресите на БКП. Поради това, издаването на обсъжданото ППВС, видно от съобразителната му част, се базира на анализ на дотогавашната практика на съдилищата и на резултатите от съвместни конференции на съдилищата, прокуратурата и органите на МВР. Изрично е посочено, че „Борбата с тежките престъпления чрез налагане на съответни строги наказания и вземане мерки за отстраняване причините на тези престъпления е основно задължение на съдилищата“.

Дадените указания не са насочени към преодоляване на противоречива или неправилна практика по приложението на закона, а само подчертават начина на прилагане на иначе изяснени правни институти. Освен това, проблематиката, свързана с престъпленията по транспорта, е внимателно и аргументирано обсъдена в последващо ППВС № 1/1983 г., което се прилага и понастоящем, както и в друга задължителна практика на върховната инстанция, отнасяща се до конкретни въпроси във връзка с престъпленията по транспорта. Поради което следва да се извърши преценка с оглед необходимостта от възприемането му като изгубило сила.

11. Постановление № 9 от 1961г. на Пленума на ВС, изменено с Постановление № 8 от 1987 г. на Пленума на ВС /т. 5/ - относно някои въпроси във връзка с гражданския иск в наказателния процес - основание на иска, изменението му, поправяне на допуснати фактически грешки в присъдата.

В една част от т. 1 на ППВС е отпаднал предмета на тълкуване, поради отмяната на Закона за финансов контрол (отм., ДВ, бр. 12 от 09.02.1996 г.) и на подзаконовите нормативни актове, поради което е необходима преценка с оглед приемането ѝ за загубила сила, тъй като останалата част от т. 1, с която е указано, че „При оправдателна присъда поради това, че деянието не е престъпно, не е виновно или не се наказва, съдът уважава гражданския иск, ако с деянието са причинени вреди и са

налице условията за гражданска отговорност“, отговаря на сегашната уредба.

Неприложими с оглед сега действащия процесуален закон са указанията, дадени в т. 4, поради липсата на законово основание за отправяне от съда на сигнал за преглед по реда на надзора на съдебния акт; както по отношение на правомощията на въззивната инстанция и характера на въззивното производство, тъй като в настоящия НПК тази инстанция проверява изцяло правилността на невлязлата с сила присъда. С оглед на това следва да се извърши преценка за необходимостта от изричната ѝ отмяна, с изключение на т. 2 от ППВС, касаеща изменение на обвинението и т. 3, която се отнася до отговорността по чл. 49 от ЗЗД.

12. Постановление № 1 от 1962 г. на Пленума на ВС /по дело № 7/1961 г./

В ППВС са обсъждани въпросите за: обжалваемостта на постановленията, издадени по Указа за създаване на държавна санитарна инспекция и за правата на санитарно-противоепидемическата служба (който е отменен) и допустимостта на обжалване на постановленията и реда за това, с оглед Глава 28 и производството за преглед по реда на надзора, съобразно Наказателно-процесуалния кодекс от 1952 г. /отм., ДВ, бр. 89 от 15.11.1974 г./. Тези норми не са действащо право, поради изложеното е необходима преценка с оглед приемането на ППВС за загубило сила.

13. Постановление № 3 от 1962 г. на Пленума на ВС – относно въпроси по приложението на Закона за другарските съдилища.

Предвид този му предмет, това постановление следва да бъде поставено на преценка с оглед възприемането му като изгубило сила и/или да бъде отменено, тъй като нормативният акт, съдържанието на чиито разпоредби се изяснява, е отменен.

14. Постановление № 14 от 30.IX.1963 г. на Пленума на ВС - относно някои въпроси във връзка с умишлените убийства.

Тълкуваната материално правна уредба, действала към момента на Постановлението, не се различава същностно от актуалната такава и поради това не са налице основания за изоставяне на възприетите насоки.

Уводната част в ППВС е необходимо да бъде преценена с оглед приемането ѝ за загубила сила, тъй като изложените съображения за причините за този вид престъпни деяния и необходимостта от борба с тях, значително се различават с настоящата общественно-политическа обстановка. Подлежи на преценка за актуалност и мотивната част, в която се съдържат и указания във връзка с наказването на убийство при опит, тъй като НК от 1951 г. е предвиждал разпоредба в чл. 36, аналогична на сегашния чл. 55 от НК – определяне на наказанието при изключителни или многобройни смекчаващи вината обстоятелства. По отношение на наказанието при опит, актуалният регламент – чл. 58 от НК, препраща към

чл. 55, докато правилата за определяне на наказанието при опит съгласно НК от 1951г. /отм./, са по-различни.

Необходима е преценка с оглед отмяната на т. 7 от ППВС, тъй като дадените указания (съдилищата да разкриват и посочват причините за извършването на убийства и да засилят превантивната работа съвместно с обществените организации) не съответстват на конституционно установените понастоящем правомощия на съдилищата.

15. Постановление № 16 от 18.11.1963 г. на Пленума на ВС – относно някои въпроси във връзка с производството за преглед по реда на надзора.

Необходима е преценка с оглед възприемането на ППВС за загубило сила, поради отмяната на института на „Преглед по реда на надзора“.

16. Постановление № 1 от 1964 г. на Пленума на ВС - относно определяне наказанието при алтернативни наказания.

Въпросът за определяне на наказанието при алтернативни санкции не е бил нормативно установен в разпоредбите на НК от 1951г. /отм./, но в сега действащия НК този въпрос е разрешен с изрична разпоредба – чл. 57, ал. 1 от НК, поради което е необходима преценка с оглед прогласяването на ППВС за изгубило сила.

17. Постановление № 7 от 1964 г. на Пленума на ВС – относно приложението на постановление № 6 от 1961 г. на Пленума на Върховния съд по определяне наказанията от съдилищата.

Въпросът за отмяната на това постановление е пряко свързан с това, дали ППВС № 6/1961г. подлежи на отмяна или не.

И към този акт важат съображенията, относими към ППВС от 1961 г. – двете постановления са издадени на основание чл. 18 ал. 3 от ЗУС от 1952 г. /отм./, предвиждащ правомощие на ППВС да дава общи указания за ръководство на съдилищата по въпросите на съдебната практика, които са задължителни. Тези указания в обсъжданите постановления са израз на решаване на въпроси на определена наказателна политика към тогавашната общественно-политическа реалност и са в унисон с ролята на съда в „борбата с престъпността“, а не в качеството му на независима власт.

Независимо от тези принципни съображения, в обсъжданото ППВС са дадени указания по правилното прилагане на закона, които не са загубили своето значение и понастоящем. Поради изложеното е необходима преценка с оглед запазването на задължителната сила на ППВС или възприемането му като изгубило сила.

18. Постановление № 4 от 28.VI.1965 г. по н. д. № 2/65 г. на Пленума на ВС – относно определяне на наказанието при съвкупност от престъпления.

Правната уредба на съвкупността от престъпления – към момента на ППВС и актуалната, принципно не се различава. С приемането на ТР

№ 3/2009 г. на ОСНК се доразвива тълкуването на правните норми, регулиращи правилата на определяне на наказание при съвкупност от престъпления. Необходима е обаче преценка с оглед за или против прогласяването на т. 8 и т. 10 от ППВС за загубили сила. По отношение на продължаваното престъпление има последващи законодателни промени и задължителна съдебна практика, различни от възприетото в обсъжданото постановление (т. 8). В т. 10 се съдържат само указания, без те са да конкретно свързани с прилагането на закона.

19. Постановление № 3 от 6.XII.1967 г. и 26.I.1968 г. на Пленум на ВС - относно практиката на съдилищата по предотвратяване на престъпленията и закононарушенията.

Актуалният конституционен модел не включва правомощия на съдилищата, свързани с превенцията на престъпленията. Обществено-политическата реалност към приемането на постановлението, базирана на действащата конституция от 1947г., е коренно различна и превантивната дейност е отредена и на съдилищата. Поради това следва да се извърши преценка с оглед приемането за или против отмяната на постановлението.

20. Постановление № 5 от 28.10.1968 г. на Пленум на ВС - относно някои въпроси по наказателните дела за административни нарушения.

С Постановление № 10 от 1973 г. на ППВС точки 2 и 5 са обявени за загубили сила.

Постановлението съдържа указания във връзка с производството, установено в глава 27 от НПК от 1952 г. /отм./, което е представлявало производство по обжалване на наказателни постановления, издавани от несъдебни органи. Тази правила са били отменени с ДВ, бр. 92 от 1969 г.

Понастоящем е налице коренно различен регламент за обжалване на наказателни постановления, предвиден в ЗАНН и АПК.

Изложеното сочи, че обсъжданото постановление следва да се прецени дали е изгубило сила и следва ли да бъде отменено.

21. Постановление № 3 от 25, 26, 27.06.1970 г. по н. д. № 3/70 г. на Пленума на ВС, Изм. и доп. с ППВС № 9 от 10.12.1975 г. и ППВС № 7 от 26.07.1987 г. по н. д. № 7/1987 г. – относно някои основни въпроси за длъжностните присвоявания на обществено имущество.

Прието е за тълкуване на разпоредбите на сега действащия НК от 1968 г. Дадените с него разрешения в принципен план са валидни и понастоящем. При прилагането му следва да се имат предвид променените обществени отношения във връзка със собствеността. Необходима е преценка с оглед изменение или отмяна на част от дадените указания – раздел 1, т. 3, раздел 4, т. 2 –частично, т. 6 - частично.

22. Постановление № 2 от 27 - 29.04.1970 г. на Пленума на ВС, Изм. и доп. с Постановление № 6 от 12.04.1983 г. и Постановление № 7 от 26.06.1987 г. на Пленума на ВС - относно някои въпроси на рецидивната престъпност.

Материално правните разпоредби за рецидива са претърпели изменения през 1982г., които обаче са съобразени при последвалите изменения и допълнения с Постановления на ПВС. Дадените указания в обсъжданото ППВС не са загубили своята актуалност. Необходимо е да се съобрази (раздел 2, т. 1) отмяната на материалноправните норми за кражба на лично имущество и измама с лично имущество.

Следва да се извърши преценка с оглед отмяна или изменение на някои пунктове в мотивите и диспозитива на постановлението - раздел 1 от мотивите, първото изречение на диспозитива по раздел 1, раздел 3 от мотивите, както и последното изречение от диспозитива на постановлението.

23. Постановление № 6 от 26.04.1971 г. по н. д. № 3/1971 г. на Пленума на ВС, Изм. с Постановление № 7 от 06.07.1987 г. – касае някои въпроси относно престъпленията кражба на обществено и лично имущество.

С него се дават принципни указания относно състава на престъплението кражба, квалифицираните и привилегированите състави, които са актуални. То е постановено при друга конституционна и обществено-икономическа уредба, защитаваща по различен начин обществената и личната собственост, каквото разделение в момента няма. Поради което следва да прецени необходимостта от отмяна на част от мотивите по раздел 2, т. 2, в които се разграничават посегателствата върху обществена и върху лична собственост – от „Ако деецът погрешно счита...“ до „...дали вещта е обществена, или лична“, както и раздел 3 от мотивите и диспозитива (указанията са свързани с превантивната дейност на съдилищата, която дейност е неприсъща понастоящем).

24. Постановление № 8 от 28.VI.1971 г. на Пленума на ВС, изменено с Постановление № 7/1987г. на ПВС.

Указанията по раздел първи, т. 4 са обявени за загубили сила с Постановление № 7/1987 г. на ПВС, а в т. 5 от мотивите и диспозитива от същия раздел чл. 386, ал. 1 НК е заменен в чл. 386, ал. 2 НК.

По раздел I, точки 1, 2, 3, 5 и 6 не са налице основания за изоставяне на даденото тълкуване. В състава на престъплението по чл. 101 от НК няма изменения след приемането на НК, като същото се отнася и за престъплението по чл. 279 от НК. Измененията на разпоредбата на чл.- 386 от НК са съобразени с изменението, постановено в т. 4 на Постановление № 7/1987г. на ПВС – чл. 386, ал. 1 НК е заменен в чл. 386, ал. 2 НК. Указанията на точка 4 на обсъжданото ППВС са обявени за загубили сила с Постановление № 7/1987г. на ПВС.Необходима е преценка за или против

отмяната на раздел II и раздел III от ППВС, доколкото не се касае до същинска тълкувателна дейност, а се дават указания по наказателната практика и по превантивната дейност и изследване причините за престъпленията.

25. Постановление № 6 от 27.XI.1972 г. по н. д. № 6/72 г. на Пленума на ВС, изм. с Постановление № 7 от 6.VI.1987 г.

Постановлението е „относно приложението на института за условно освобождаване от наказателна отговорност с предаване на обществено поръчителство - чл. 75 и 76 НК“, който институт е бил отменен с ДВ, бр. 62 от 1997 г. Поради което следва да се извърши преценка за възприемането му за изгубило сила.

26. Постановление № 13 от 28.XII.1973 г. на Пленума на ВС-относно практиката на съдилищата за предотвратяване на престъпленията.

ППВС е постановено при различна общественно-политическа обстановка и конституционен регламент, както и третира наказателно правни и процесуални институти (обществен обвинител и обществен защитник, разглеждането на делата пред колективи, сигнална функция на съдилищата, възлагане на възпитателни грижи на обществена организация или трудов колектив), част от които не са предвидени в действащото законодателство. Поради това е необходима преценка с оглед възприемането му като изгубило значение.

Въпреки това, в мотивната част на ППВС се съдържат значими тези относно публичността на процеса, осъществяване на целите на генералната превенция при определяне на наказанието.

27. Постановление № 2 от 29.VI.1974 г. по н. д. № 4/74 г. на Пленума на ВС - относно обобщаване съдебната практика по делата за хулиганство.

Материално правните норми, чието съдържание е било тълкувано с постановлението, са претърпели изменения, като са въведени по-тежко квалифицирани състави на хулиганство. Основният състав и някои квалифицирани такива имат същата правна уредба, поради което в тази част ППВС не е загубило своето значение. Но е необходима ревизия на раздел 3, доколкото обсъжданите в него наказания „поправителен труд“ и „задължително заселване“ не са видове наказания съобразно действащия НК, както и на раздел 4 (с изключение на текста относно отмяната на Постановление №3/1961г.), доколкото в тази част се обсъжда превантивната дейност на съдилищата, каквито правомощия актуално не са им присъщи.

28. Постановление № 6 от 30.X.1975 г. на Пленума на ВС, изм. с Постановление № 7 от 6.VII.1987 г. (т. 20) - относно съдебната практика по делата за престъпления, извършени от непълнолетни.

Следва да се извърши преценка с оглед отмяната на точка 1 от ППВС, според която „при констатиране на съществени непълноти делата да се връщат на прокуратурата за допълнително разследване, ако необходимите доказателства не могат да бъдат събрани в съдебно заседание - чл. 246, ал. 1, т. 2 НПК“, тъй като е налице променен процесуален регламент досежно правомощията на съдията-докладчик да връща делото в предходен процесуален стадий. Необходима е ревизия на т. 6 с оглед актуалната редакция на разпоредбата на чл. 391, ал. 1 от НПК /или указанията в тази точка да се прилагат съобразно законовата норма/.

Необходима е преценка за или против отмяната на указанията, дадени в т. 17, 18, 19 от постановлението, поради това, че съобразно сега действащите правомощия на съдилищата, същите нямат сигнална функция и не са участници в борбата с престъпността.

29. Постановление № 7 от 27.VI.1975 г. на Пленума на ВС, изм. с Постановление № 7 от 6.VII.1987 г. - относно условното предсрочно освобождаване от изтърпяване на наказанието.

Принципните указания, дадени с обсъжданото постановление, не са изгубили сила, но следва да се прилагат, като се отчита променената правна уредба. Необходима е преценка с оглед отмяната на дадените указания относно наказанието „задължително заселване“, доколкото актуално няма такова наказание в системата от наказания по НК, както и по отношение на т. 8 от ППВС.

30. Постановление № 9 от 10.XII.1975 г. на Пленума на ВС - относно изпълнение указанията, дадени с Постановление № 3/70 г. на Пленума на Върховния съд на НРБ за длъжностните присвоявания и за допълнение на същото постановление.

Принципно, нито ППВС № 3/70г., нито обсъжданото постановление са изгубили сила. Необходима е преценка относно отмяната: на точка 3, раздел 2 от диспозитива и съответно – ревизиране на мотивите, доколкото в сега действащия НПК не е предвидено разпоредително заседание в този вид и съответно – обсъжданите правомощия на съда; и на т. 4, раздел 2, доколкото в тази част се обсъжда подзаконов нормативен акт – разпореждане на МС, който не е действащ.

31. Постановление № 7 от 23.XII.1976 г. по н. д. № 10/76 г., Пленум на ВС, изм. с Постановление № 6 от 29.XI.1984 г. и Постановление № 7 от 6.VIII.1987 г. - относно някои въпроси на съдебната практика по делата за престъпления против социалистическото стопанство.

Независимо от промените в материалноправните норми, които са били предмет на тълкуване в постановлението, няма съществена промяна в съставите на престъпленията /като сега се касае до престъпления против стопанството, а не против народното стопанство/, поради което ППВС не е изгубило сила.

Необходима е преценка с оглед ревизия на възприетото в мотивите на раздел 3, т. 2 – доколкото съобразно действалата към момента на постановяване на този акт разпоредба на чл. 156, ал. 2 от НПК от 1951 г. /отм./ е предвиждала, че „когато с престъплението са причинени вреди на учреждение, предприятие или организация, органите по предходната алинея (съдът и органите на предварителното производство) са длъжни да вземат служебно необходимите мерки за обезпечаване на иска“. Съобразно сега действащия процесуален закон, няма подобно задължение за съда.

Следва да се извърши и преценка с оглед отмяната на раздел 5 от мотивите, доколкото касае превантивна дейност на съда.

32. Постановление № 1 от 8.X.1978 г. по н. д. № 3/78 г. на Пленума на ВС - относно обобщаване съдебната практика по делата за рецидивната престъпност и изпълнението на постановление № 2/1970 г. на Пленума на Върховния съд на НРБ.

Дадените с това постановление указания не са изгубили своето значение. Единствено следва да се прецени необходимостта от отмяна на точка 7, доколкото тя касае превантивната дейност на съдилищата.

33. Постановление № 2 от 15.XII.1978 г. по н. д. № 2/78 г. на Пленума на ВС – относно обобщаване съдебната практика по някои въпроси на природозащитното законодателство.

По отношение на това постановление следва да се има предвид, че както наказателноправните норми, защитаващи природната среда, така и редица специални закони са претърпели съществени изменения след постановяването му. В този акт, освен това, се дават указания по процесуални въпроси, като част от тези процесуални институти не са актуални, поради което е необходима преценка с оглед възприемането му за загубило сила, с изключение на точки 6, 9 и 10 от постановлението.

34. Постановление № 6/1977 г. от 04.05.1978 г. на Пленума на ВС - относно някои въпроси във връзка с правото на обвиняемия на защита.

Възприетите тези в обсъжданото постановление не са загубили сила и съдържат основополагащи доводи във връзка с правото на защита, макар понастоящем както правната уредба, така и съдебната практика, да са претърпели значително развитие. Въпреки това, е необходима преценка за отмяната на т. 7 – която касае разпоредителното заседание, доколкото такова в сега действащия НПК не е предвидено в този вид и т. 11 – доколкото е променен регламентът за участие на подсъдимия в производството пред въззивния съд.

35. Постановление № 8 от 28.XII.1978 г. по н. д. № 5/78 г. на Пленума на ВС, изм. и доп. с Постановление № 7 от 6.VII.1989 г. – относно някои въпроси на документната измама - чл. 212 НК.

Постановлението не е загубило значението си, доколкото принципно правната уредба е претърпяла развитие само във връзка с формите на

собственост, но не и по отношение на изпълнителното деяние и субективната страна на престъплението. Необходима е преценка с оглед отмяната на точка 3 – мотиви и диспозитив, в която съобразно действащия към онзи момент нормативен регламент са били посочени способите за определяне на цени на стоки и чуждестранна валута. Понастоящем тези способности са неприложими.

36. Постановление № 2 от 27.IX.1979 г. на Пленума на ВС, изм. с Постановление № 7 от 6.VII.1987 г. - относно съдебната практика за престъпленията, свързани с нарушаване на правилата за охрана на безопасността на труда.

Нормативният регламент, предмет на тълкуване в постановлението, не е променен в същността си и дадените указания не са изгубили сила. Следва да се извърши преценка за отмяна на точки 8 – поради различния актуално процесуален ред за „предаване на обвиняемия на съд“ и 9 – поради установените задължения за превантивна дейност на съда, каквито съдът няма понастоящем.

37. Постановление № 1 от 11.XI.1981 г., Пленум на ВС, изм. с Постановление № 7/87 г. – относно някои въпроси на второинстанционното производство по наказателни дела.

Някои от указанията, дадени в постановлението, не са изгубили своето значение, но съображенията в него следва внимателно да се преценят на плоскостта на актуалния процесуален регламент.

Необходимо е да се извърши преценка с оглед приемането за загубили сила следните точки: т. 1 от ППВС - тъй като обжалваемостта на определението за прекратяване на наказателното производство от първоинстанционния съд е изрично предвидена в чл. 289, ал. 4 от НПК; т. 3 – дискусивно е възприетото, че „трябва да се има предвид обаче, че когато присъдата е обжалвана само в частта за гражданския иск, в наказателната част тя е влязла в сила и в тази част не може да се отменява или изменява, включително и в полза на подсъдимия“. (Предстои тълкувателна дейност на ВКС по въпросите за „частично“ влизане в сила на присъдата); точки 4, 5, 7, 9, 10 - понеже се обсъждат правомощия на втората инстанция, които са различни от тези на въззивната.

38. Постановление № 8 от 30.11.1981 г. по н. д. № 10/1981 г. на Пленума на ВС, изм. с Постановление № 7 от 1987г. – относно съдебната практика по някои въпроси на престъпленията подкуп.

Независимо от промените в текстовете на НК по отношение на подкупа, постановлението следва да се счита актуално, като се съобразят тези промени (напр. добавянето през 2002г. на формата на изпълнително деяние „поиска“, изменението на ал. 2 на чл. 301 от НК, отмяната на чл. 303 в редакцията му от 1968 г., измененията в чл. 307 от НК). Необходима е ревизия с оглед възприемането като загубили сила точки 18 и 19 от ППВС.

39. Постановление № 1 от 17.01.1983 г. по н. д. № 8/1982 г. на Пленума на ВС – относно някои въпроси на престъпленията по транспорта.

ППВС е актуално към настоящия момент, но е необходимо да се извърши преценка с оглед отмяната на точка 7 от мотивите и диспозитива, доколкото касае превантивната дейност на съдилищата.

40. Постановление № 6 от 29.XI.1984 г. по н. д. № 7/84 г. на ОСНК – относно някои въпроси на съдебната практика по делата за незаконна търговия, като е тълкувана разпоредбата на чл. 233 НК.

Посочената разпоредба към момента на постановлението е със следната редакция „Чл. 233. (1) (Изм. - ДВ, бр. 28 от 1982 г.) Който без съответно разрешение купи с цел да продаде или продаде купените с тази цел селскостопански произведения или други стоки, се наказва с лишаване от свобода до една година или с глоба до петстотин лева.“ Тази редакция е отменена с ДВ бр. 10 от 1993 г. Понастоящем такъв престъпен състав няма в НК. Поради отпадането на тълкуваната норма, е необходима преценка с оглед възприемането му като изгубило сила.

41. Постановление № 7 от 03.07.1984 г. по н. д. № 6/1983 г. на Пленума на ВС.

С това ППВС се дават указания по отношение на отменени процесуални норми /понастоящем не съществува процедура за преглед по реда на надзора/, поради което е необходима преценка с оглед възприемането му като загубило сила.

42. Постановление № 7 от 4.XI.1985 г. по н. д. № 4/85 г. на Пленума на ВС – относно някои въпроси относно освобождаване от наказателна отговорност с налагане на административно наказание.

Независимо от многократните изменения в нормите на чл. 78а от НК, принципните указания, дадени в обсъжданото постановление, не са изгубили значението си. Следва да се имат предвид обаче тези законови изменения. Така, в мотивите и диспозитива на т. 5 от постановлението, се тълкува нормата на ал. 3, предвиждаща като едно от условията за освобождаване от наказателна отговорност и налагане на административно наказание, имуществените вреди да бъдат възстановени или да е обезпечено тяхното възстановяване. Актуалната норма създава като условие само възстановяване на имуществените вреди, така че в тази насока би могло постановлението да претърпи корекция, както и по т. 8 от ППВС, поради отмяната на тълкувания институт по чл. 78б от НК /ДВ бр. 62/97г./, и точки 11 и 13, поради променения със сега действащия регламент на глава 28 от НПК ред за освобождаване от наказателна отговорност.

Предвид изложеното и на основание чл. 125, вр. чл. 124, ал. 1, т. 1 от Закона за съдебната власт, правя следното

И С К А Н Е:

Общото събрание на съдиите от Наказателна колегия на Върховния касационен съд да даде отговор дали е необходима отмяната изцяло или отчасти на Постановленията на Пленума на Върховния съд, постановени в периода 1953 – 1994 година:

1. Постановление № 3 от 14.XII.1953 г.;
2. Постановление № 1 от 7.II.1955 г.;
3. Постановление № 3 от 30.IV.1955 г.;
4. Постановление № 8 от 31.12.1956 г.;
5. Постановление № 1/1958 г.;
6. Постановление № 3 от 29.12.1958 г.;
7. Постановление № 6 от 29.XII.1958 г.;
8. Постановление № 3 от 1960 г.;
9. Постановление № 6 от 1.XII.1961 г.;
10. Постановление № 7 от 28.11.1961 г.;
11. Постановление № 9 от 1961г.;
12. Постановление № 1 от 1962 г.;
13. Постановление № 3 от 1962 г.;
14. Постановление № 14 от 30.IX.1963 г.;
15. Постановление № 16 от 18.11.1963 г.;
16. Постановление № 1 от 1964 г.;
17. Постановление № 7 от 1964 г.;
18. Постановление № 4 от 28.VI.1965 г.;
19. Постановление № 3 от 6.XII.1967 г. и 26.I.1968 г.;
20. Постановление № 5 от 28.10.1968 г.;
21. Постановление № 3 от 25, 26, 27.06.1970 г.;
22. Постановление № 2 от 27 - 29.04.1970 г.;
23. Постановление № 6 от 26.04.1971 г.;
24. Постановление № 8 от 28.VI.1971 г.;
25. Постановление № 6 от 27.XI.1972 г.;
26. Постановление № 13 от 28.XII.1973 г.;
27. Постановление № 2 от 29.VI.1974 г.;
28. Постановление № 6 от 30.X.1975 г.;
29. Постановление № 7 от 27.VI.1975 г.;
30. Постановление № 9 от 10.XII.1975 г.;
31. Постановление № 7 от 23.XII.1976 г.;
32. Постановление № 1 от 8.X.1978 г.;
33. Постановление № 2 от 15.XII.1978 г.;
34. Постановление № 6/1977 г. от 04.05.1978 г.;
35. Постановление № 8 от 28.XII.1978 г.;
36. Постановление № 2 от 27.IX.1979 г.;
37. Постановление № 1 от 11.XI.1981 г.;

- 38. Постановление № 8 от 30.11.1981 г.;
- 39. Постановление № 1 от 17.01.1983 г.;
- 40. Постановление № 6 от 29.XI.1984 г.;
- 41. Постановление № 7 от 03.07.1984 г.;
- 42. Постановление № 7 от 4.XI.1985 г.

**ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
ВЪРХОВНИЯ КАСАЦИОНЕН СЪД:**

/ЛОЗАН ПАНОВ/